

Ίδέες και δοκιμές μέσα από την τάξη

Ο Κινηματογράφος ως Εργαλείο Μάθησης και Πολιτισμικής Διαπαιδαγώγησης

Βαρβάρα Στεφανάκου, Διαπολιτισμική Ψυχολόγος

Το 2005 στο 7ο Φεστιβάλ Ολυμπίας για παιδιά και νέους έγινε μία προσπάθεια, μετά την προβολή μιας Ιρανικής ταινίας, «Τα παιδιά του πετρελαίου» του Ebrahim Forouzesh, να δουλευτούν διάφορα κοινωνικά και πολιτισμικά θέματα στην τάξη.

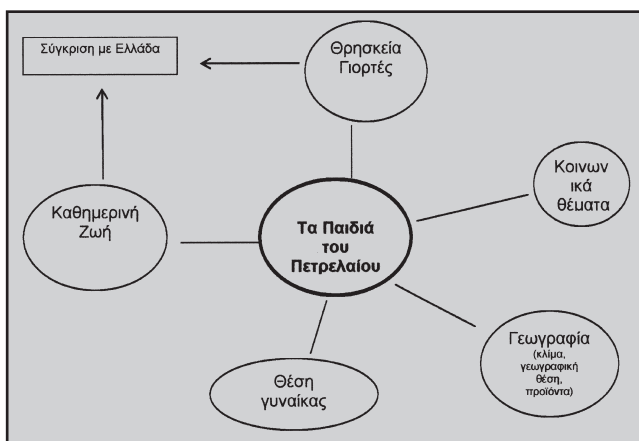
Στόχος αυτής της δουλειάς ήταν:

Α. Να μάθουν τα παιδιά, παρακολουθώντας μια ταινία να μπορούν να εντοπίσουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τις παραδόσεις και τον πολιτισμό μιας ξένης χώρας.

Β. Να μπορέσουν να δουν και να εκτιμήσουν τις πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες που υπάρχουν μεταξύ Ιράν και Ελλάδας.

Γ. Να μάθουν να σέβονται την διαφορετικότητα.

Για να υλοποιηθούν αυτοί οι στόχοι εστιάσαμε στα παρακάτω θέματα:

Μετά απ' αυτή τη δουλειά δημιουργήθηκε το φυλλάδιο που ακολουθεί και το οποίο στοχεύει στο να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς ώστε:

1. Να δουν τις δυνατότητες που δίνει μια κινηματογραφική ταινία για δουλειά στην τάξη
2. Να δουλευτούν κοινωνικά και πολιτισμικά θέματα

Τα Παιδιά Του Πετρελαίου,

Ιράν, 2001, διάρκεια 90', έγχρωμη

Προτείνετε για παιδιά 5ης, 6ης Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου

Συντελεστές

Σκηνοθεσία: Ebrahim Forouzesh

Σενάριο: Ebrahim Forouzesh

Φωτογραφία: Bezaad Ali-Abadian

Μοντάζ: Bahram Dehghani

Μουσική: Behnam Saboohi

Ερμηνεία: Milad Rezaei, Azar Khosravi, Milad Shadi, Nasrin Boostan, Sajjad Rezaei, Hamideh Bakhtiari.

Παραγωγή: Ινστιτούτο για την Πνευματική και Ψυχική Ανάπτυξη των Παιδιών και των Νέων - Ιράν

Στην Ελλάδα διανέμεται από το ΝΕΑΝΙΚΟ ΠΛΑΝΟ. Για πληροφορίες τηλ 210 8664470

Τα Σημαντικότερα Βραβεία

- Χρυσό βραβείο στο 24ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Χιούστον, ΗΠΑ, Απρίλιος 2002.

- Βραβείο καλύτερης ταινίας στο 42ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου για Παιδιά στο Ζλίν της Τσεχίας, Ιούνιος 2002.

- Βραβείο καλύτερης ταινίας στο Avanesa Film Festival, Πορτογαλία, Αύγουστος 2002.

- Βραβείο σκηνοθεσίας στο 4ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους, 2001.

Περίληψη

Η ταινία «Τα Παιδιά του Πετρελαίου» γυρίστηκε το 2001. Η ιστορία διαδραματίζεται στο χωριό Μασζίντ Σουλεϊμάν, στο νότιο Ιράν), την δεκαετία του 60. Το Μασζίντ Σουλεϊμάν είναι ένα φτωχό χωριό, χτισμένο κυριολεκτικά πάνω σε λίμνες πετρελαίου. Σε αυτό το χωριό έγινε η πρώτη γεώτρηση στη Μέση Ανατολή.

Ο τεράστιος πλούτος που αποφέρουν οι γεωτρήσεις, δεν βοηθά τους κατοίκους του μικρού χωριού να καλύτερεύσουν τη ζωή τους. Οι εταιρίες πετρελαίου έχουν αγοράσει όλες τις γύρω περιοχές προκειμένου να εγκατασταθούν οι υπάλληλοι που εργάζονται γι' αυτές. Μοναδικό όφελος για τους κατοίκους είναι τα υπολείμματα του πετρελαίου που λιμνάζουν στους λάκκους. Οι γυναίκες με τους τσίγκινους κουβάδες τους τα μαζεύουν και τα πουλούν στην αγορά της κοντινής πόλης για λίγο ψωμί κι ένα δυο τσαλακωμένα χαρτονομίσματα. Γυναίκες και παιδιά κατοικούν σ' αυτό το χωριό. Ελάχιστοι άνδρες. Οι άνδρες δουλεύουν στο γεγονικό Κουβέπ, όπου σύμφωνα με τις φήμες ρέουν πακτωλοί χρήματος. Αλλά η δουλειά των ανδρών στην ξένη χώρα δε μοιάζει ικανή να απαλλάξει τις οικογένειες

Ίδεες και δοκιμές μέσα από την τάξη

τους από τη φτώχεια.

Στο Κουβέπ δουλεύει κι ο πατέρας του Ισμαήλ, του μικρού πρωταγωνιστή της ταινίας. Μόνη τους περιουσία ένα μουλάρι, που ο δανειστής τους απειλεί πως θα τους το πάρει, αν δεν του ξοφλήσουν σε λίγες μέρες το δάνειο εντόκως. Ο Ισμαήλ, μοναδικός άντρας της οικογένειας, θεωρεί υποχρέωσή του να σώσει την περιουσία τους από τα χέρια του τοκογλύφου....

Στην ταινία παρουσιάζεται η αληθινή ζωή των φτωχότερων Ιρανών την περίοδο που ξένες εταιρίες (Αμερικάνικες, Αγγλικές, Γαλλικές κτλ) εκμεταλλεύονταν το πετρέλαιο της χώρας. Από το 1973 και έπειτα το πετρέλαιο εθνικοποιήθηκε στο Ιράν και οι συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων βελτιώθηκαν. Παρ' όλα αυτά μέσα από την ταινία του ο Ebrahim Forouzesh θέλησε να δείξει στον κόσμο ένα κομμάτι της Ιστορίας και των παραδόσεων του Ιράν και συγχρόνως να καταγγείλει το ρόλο των πετρελαϊκών επιχειρήσεων.

Προετοιμασία πριν την ταινία

Για να μπορέσει μία ταινία να αξιολογηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο είναι σημαντικό να υπάρξει προετοιμασία των παιδιών πριν την προβολή της. Η προετοιμασία αυτή βασίζεται στα στοιχεία που μπορούμε να πάρουμε από τον τίτλο και την περίληψη. Για τα «Παιδιά του Πετρελέου» γνωρίζουμε ότι:

- Γυρίστηκε στο νότιο Ιράν
 - Που είναι το Ιράν;
 - Ποια αρχαία χώρα είναι;
 - Τι προϊόντα παράγει
 - Τι κλίμα έχει; (ίδιος στο νότιο Ιράν)
 - Πως χτίζονται τα σπίτια
- Στο χωριό Μασζίντ Σουλεϊμάν
 - Τι πληροφορίες μπορούν να βρουν γι' αυτό το χωριό
- Η ιστορία διαδραματίζεται το 1960
 - Ιστορικά στοιχεία για αυτή την περίοδο στο Ιράν
 - Τι κοινωνικές αλλαγές έχουν υπάρξει στην χώρα από τότε;
- Έχει να κάνει με πετρέλαιο.
 - Τι πληροφορίες μπορούν να μαζέψουν για την εκμετάλλευση του πετρελαίου στο Ιράν την δεκαετία του 60;

Αυτές οι πληροφορίες, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, μπορούν να συγκεντρωθούν από τα ίδια ή να τις δώσει ο εκπαιδευτικός (παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω).

Καλό είναι όλες οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν να μπου σε ένα ταμπλό μέσα στην τάξη στο οποίο θα ανατρέχουν τα παιδιά καθ' όλη την διάρκεια της δουλειά τους με την ταινία και το οποίο συνεχώς θα εμπλουτίζεται με νέες πληροφορίες. Για αρχή είναι πολύ σημαντικό στο ταμπλό να υπάρχει ένας χάρτης στον οποίο θα μπορούν να εντοπίσουν τα παιδιά που ακριβώς διαδραματίζεται η πλοκή του έργου. (σε ποια χώρα, σε ποιο χωριό, σε τι απόσταση από την Ελλάδα)

Επειδή η συγκεκριμένη ταινία προκαλεί έντονα

συναισθήματα είναι καλό, για να μπορέσουν τα παιδιά να εστιάσουν την προσοχή τους σε κάποια συγκεκριμένα θέματα που θέλουμε να δουλέψουν να τα χωρίσουμε, πριν την προβολή, σε τρεις ομάδες.

Η μία θα ασχοληθεί με την Θρησκεία και τις Γιορτές, η άλλη με την θέση των Γυναικών στο Ιράν και η τρίτη με την Καθημερινή ζωή. Μετά το τέλος της ταινίας και αφού τα παιδιά συγκεντρώσουν τις σχετικές πληροφορίες θα κλιθούν να τις παρουσιάσουν στην υπόλοιπη τάξη αυτά που βρήκαν και να συμπληρώσουν το ταμπλό του Ιράν.

Πληροφορίες για το Ιράν

Το Ιράν, η γνωστή Περσία, βρίσκεται στην μέση Ανατολή. Συνορεύει με τον Κόλπο του Ομάν, με τον Περσικό Κόλπο, την Κασπία Θάλασσα, το Ιράκ και το Πακιστάν. Καταλαμβάνει μια έκταση 1.648.000 τετρ χιλ. και έχει 68,2787,826 κατοίκους. Το 58% των κατοίκων μιλάει Φάρσι (Περσικά) και το 26% μιλάει διάφορες τουρκικές διαλέκτους. Όσον αφορά την θρησκεία το 99% είναι μουσουλμάνοι (89% Σίτες μουσουλμάνοι, 10% Σουνίτες μουσουλμάνοι) και το 1% είναι Ζορωάστρες, Εβραίοι και Χριστιανοί. Η Νομισματική μονάδα που χρησιμοποιείτε στο Ιράν είναι το ριάλ (1€ = 12 ριαλ , 10 ριαλ = 1 τουμάς).

Οι κυριότεροι φυσικοί πόροι του Ιράν είναι το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Το 1901 παραχωρήθηκε στις ξένες εταιρίες μια πετρελαιοπαραγωγική έκταση 1.165.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων για εκμετάλλευση. Το 1973 η Ιρανική κυβέρνηση εθνικοποίησε την βιομηχανία του πετρελαίου και περιόρισε κατά πολύ την περιοχή που άνηκε στις ξένες εταιρίες. Οι εγκαταστάσεις και οι λειτουργίες της πετρελαϊκής βιομηχανίας τέθηκαν υπό τον έλεγχο της κρατικής Εθνικής Ιρανικής Εταιρίας Πετρελαίων (NIOC).¹ Από το 1979 η NIOC άρχισε να πουλάει απευθείας πετρέλαιο και σε άλλες χώρες. Αυτή τη στιγμή η χώρα παράγει 3.804 εκατομμύρια βαρέλια πετρέλαιο την ημέρα. Πιο συγκεκριμένα η οικονομία του Ιράν βασίζεται κατά 85% στην εξαγωγή του πετρελαίου και κατά 15% σε χαλιά, φρούτα, καρπούς, χημικά και αλλά.

Μετά την Επανάσταση του 1979 το πολίτευμα στο Ιράν μετατράπηκε από βασιλεία σε θεοκρατική δημοκρατία,

Ίδεες και δοκιμές μέσα από την τάζη

από όπου προέρχεται και η επίσημη ονομασία της χώρας «Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν».

Υλικό για Δουλειά στην Τάζη

«Τα παιδιά του πετρελαίου» είναι μια σημαντική πηγή πληροφοριών για:

- Την ζωή των παιδιών σε ένα χωριό του Ιράν την δεκαετία του 60
- Την μουσουλμανική Θρησκεία.
- Μια από τις μεγαλύτερες θρησκευτικές γιορτές στο Ιράν.
- Την θέση της γυναίκας στο Ιράν.
- Την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Η ζωή των παιδιών

Μέσα από την ζωή του Ισμαήλ και της παρέας του βλέπουμε πώς τα παιδιά κατάφερναν να επιβιώνουν και πώς αγωνίζονταν για την οικογένεια. Αξιοπρόσεκτα στην ταινία είναι:

- Οι πολύ δυνατοί δεσμοί φιλίας που ενώνουν τα παιδιά - π.χ στην σκηνή με τα σακιά όταν ο εργοδότης πάει να δείρει ένα από τα παιδιά, όλα μαζί επαναστατούν. Σε μια άλλη σκηνή ένα παιδί έβαλε ένα επικίνδυνο στοιχείο με τα «πλουσιόπαιδα» προκειμένου να μαζέψει λεφτά και να πάει τους φίλους του στον κινηματογράφο, τελικά δεν τα κατάφερε και κατέληξε μέσα σε έναν λάκο πετρελαίου. Αυτές και πολλές άλλες αντίστοιχες σκηνές μας δείχνουν την σχέση των παιδιών μεταξύ τους.

- Η υποχρέωση που νιώθει ο Ισμαήλ να στηρίζει την οικογένεια του και να προστατεύσει την αδερφή του - βάζει την ζωή του σε κίνδυνο προκειμένου να βρει τα λεφτά να ξεχρεώσει τον τοκογλύφο.

- Η προθυμία των παιδιών να δουλέψουν προκειμένου να βγάλουν τα έξοδα τους - Σε καμία σκηνή δεν βλέπουμε τα παιδιά να ζητούν από τους γονείς τους λεφτά, γνωρίζουν ότι κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό. Βρίσκουν μόνα τους τρόπους για να βγάλουν τα έξοδα τους πχ: μεταφέρουν σακιά, πουλάνε περισσότερα, πουλάνε λουλούδια

Η δύναμη της παιδικής αθωότητας που παρ' όλες τις δυσκολίες συνεχίζει να υπάρχει. Τα παιδιά καταφέρνουν να κάνουν παιχνίδια πράγματα μικρά και ασήμαντα πχ: ένας τσίγκινος κουβάς γίνεται τουμπερλέκι, οι γκρι σωλήνες του πετρελαίου γίνονται παιχνίδι (τα παιδιά παίζουν πάνω στους σωλήνες και προσπαθούν να κρατήσουν την ισορροπία τους).

Σημείωση:

Η τελευταία σκηνή της ταινίας που ο Ισμαήλ ισορροπεί πάνω στον αγωγό δεν έγινε με ειδικά εφε. Ο σκηνοθέτης ανέφερε ότι ένα από τα παιχνίδια των παιδιών κατά την διάρκεια του διαλείμματος στα γυρίσματα, ήταν να τρέχουν πάνω στον αγωγό. Για την ακρίβεια ήταν αρκετά δύσκολο για το παιδί που έπαιζε τον Ισμαήλ να περάσει τον αγωγό χωρίς να τρέχει και κάνοντας τον φοβισμένο.

* Ο εκπαιδευτικός μπορεί να συζητήσει με τους μαθητές

του για την ζωή αυτών των παιδιών. Πώς νιώθουν βλέποντας συνομήλικους τους να έχουν τέτοιες ευθύνες; Αν βρίσκονταν στη θέση του Ισμαήλ τι θα έκαναν για να βοηθήσουν την οικογένεια τους;

Με παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας θα μπορούσε να γίνει συζήτηση πάνω στην επιρροή που έχει ο πολιτισμός μιας χώρας στις ζωές των ανθρώπων. Το Ιράν είναι μία χώρα όπου ο άντρας θεωρείται η κολόνα του σπιτιού, αυτός πρέπει να προστατεύσει της γυναίκες της οικογένειας του (Αυτό το στοιχείο ήταν, και σε κάποιο βαθμό ακόμα είναι, πολύ έντονο και στην Ελλάδα. Σε πολλές ελληνικές ταινίες βλέπουμε την υποχρέωση που νιώθει ο άντρας να προστατεύσει την αδερφή ή την μητέρα του). Στην ταινία βλέπουμε πώς αυτός ο ρόλος, λόγω της απουσίας του πατέρα, περνάει στον ανήλικο γιό.

Θρησκεία

Στην ταινία είναι πολύ έντονο το θρησκευτικό στοιχείο. Πρώτα από όλα, παρουσιάζεται μία πολύ σημαντική θρησκευτική γιορτή των Σιτών, η «ημέρα των νεκρών», την οποία και αναλύουμε παρακάτω. Επίσης οι κύριοι ρόλοι έχουν ονόματα που παραπέμπουν στο Κοράνι (πχ: Ισμαήλ). Αρκετές φορές τα παιδιά χρησιμοποιούν εκφράσεις που είναι συνδεδεμένες με την θρησκεία όπως «Αλλάχ τον ελεήμονα, ευεργέτη», «Μα τον Προφήτη» και άλλες. Τέλος κάποιες σκηνές έχουν γυριστεί σε ιερούς τόπους, όπως:

1. Το νεκροταφείο, μέσα στο οποίο βλέπουμε παιδιά που πουλάνε κεριά, αρώματα και λουλούδια και έναν τυφλό άνδρα που προσφέρει νερό στους περαστικούς. (στο Ιράν συνηθίζεται στα νεκροταφεία, κατά την διάρκεια μεγάλων θρησκευτικών γιορτών να υπάρχει κάποιος που προσφέρει νερό, κάτι πολύ λογικό αν σκεφτεί κανείς τις υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού).

2. Το βαθούλωμα στο βράχο με τα κεριά στον οποίο ο Ισμαήλ ανάβει ένα κεράκι και προσεύχεται. Σημεία σαν και αυτό θεωρούνται από τους μουσουλμάνους ιερά. Συνήθως στο Ιράν δεν ανάβουν κεριά μέσα στο τζαμί όπως κάνουμε στις ορθόδοξες εκκλησίες. Στους δρόμους, μέσα σε βράχους, κοντά σε λίμνες και ποτάμια υπάρχουν σημεία σαν αυτό που βλέπουμε στην ταινία τα οποία θεωρούνται ιερά. Εκεί μπορεί ο περαστικός να σταματήσει, να ανάψει ένα κεράκι, να προσευχηθεί ή να κάνει μια έκκληση στον θεό.

* Σε μεγάλες τάξεις ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα θρησκευτικά στοιχεία που δίνονται στην ταινία σαν αφορμή για να μάθουν περισσότερα τα παιδιά για τον Ισλαμισμό. Ένας τρόπος για να το κάνει αυτό είναι να χωρίσει τα παιδιά σε ομάδες και να δώσει στην κάθε ομάδα ένα θέμα πχ: Ποιος ήταν ο Ισμαήλ στην Ισλαμική Ιστορία; Σε ποιον Προφήτη αναφέρονται τα παιδιά; Πώς μετράν οι μουσουλμάνοι το Θρησκευτικό τους ημερολόγιο;² (σε πολυπολιτισμικά σχολεία θα ήταν καλό οι ομάδες να αποτελούνται από παιδιά που προέρχονται από διαφορετικές κουλτούρες και να

Ίδεες και δοκιμές μέσα από την τάξη

συγκρίνουν τις πληροφορίες με τις δικές τους θρησκευτές).
Γιορτές:

Όπως ήδη αναφέραμε στην ταινία βλέπουμε μια από τις μεγαλύτερες Ιρανικές γιορτές, την «Ημέρα των νεκρών» όπως έχει μεταφραστεί. «Η μέρα των νεκρών» ή «η ημέρα Μουχαράμ», όπως λέγεται είναι μια μεγάλη θρησκευτική γιορτή. Αυτή την μέρα οι Σίτες μουσουλμάνοι θρηνούν τον χαμό του θρησκευτικού τους ηγέτη, ιμάρν Χουσεΐν ο οποίος πέθανε 1400 χρόνια πριν. Οι Σίτες αναφέρονται σε αυτή τη γιορτή ως «Η Νύχτα που Χάσαμε τον Πατέρα μας».

Μέχρι και σήμερα τη συγκεκριμένη μέρα, οι πιστοί σβήνουν όλα τα φώτα μέσα στο σπίτι και ανάβουν κεριά. Στους δρόμους της πόλης μεταφέρεται ο εικονικός τάφος του Χουσεΐν, ένα κουβούκλιο στολισμένο με φωτάκια και χρυσές κλωστές. Γύρω από το κουβούκλιο περπατάνε άντρες ντυμένοι στα μαύρα που αυτομαστιγώνονται σε ένδειξη πένθους. Επίσης ψέλνεται ιερά άσματα που πλέκουν το εγκώμιο του μάρτυρα. Η πομπή συνήθως κλείνει με μικρότερα παιδιά που κάνουν πως θρηνούν³. Είναι χαρακτηριστικό ότι την μέρα αυτής της γιορτής συνιστάται στους τουρίστες να μην πηγαίνουν στην πομπή, ούτε να κοπάνε περίεργα γιατί η ένταση των πιστών είναι πολύ μεγάλη.

Ο σκηνοθέτης προσπαθεί να παραλληλίσει τον θρήνο που εκφράζεται μέσα από την μεγάλη αυτή θρησκευτική γιορτή, με την αίσθηση μοναξιάς και μιζέριας που νιώθει ο Ισμαήλ επειδή λείπει ο πατέρα του.⁴

* Μια καλή άσκηση για τα παιδιά θα ήταν να αποφασίσουν ποια μεγάλη θρησκευτική γιορτή της ορθοδοξίας θα βάζανε στη θέση της «ημέρας Μουχαράμ», αν αυτή η ταινία γυριζόταν στην Ελλάδα. Υπάρχει κάποια γιορτή της ορθοδοξίας που να μοιάζει με την «ημέρα Μουχαράμ»;

Εάν τα παιδιά δυσκολεύονται να βρουν την απάντηση, ένας ευχάριστος τρόπος για να τα βοηθήσει ο εκπαιδευτικός είναι παίζοντας το παιχνίδι των 10 ερωτήσεων. Τα παιδιά θα κάνουν ερωτήσεις στον δάσκαλο (πχ: ποτέ είναι αυτή η γιορτή; Γιατί γίνεται αυτή η τελετή;) και εκείνος θα τους καθοδηγεί δίνοντας τους πληροφορίες για τον Επιτάφιο.

Ο Χριστός είναι το σημαντικότερο πρόσωπο της ορθοδοξίας. Κάθε χρόνο τη Μεγάλη Παρασκευή οι ορθόδοξοι χριστιανοί μεταφέρουν τον επιτάφιο (που είναι το φέρετρο του Χριστού) στους δρόμους της πόλης. Κατά την μεταφορά του επιταφίου οι άνθρωποι ακολουθούν κρατώντας κεράκια σε ένδειξη πένθους και οι ιερείς ψέλνουν ύμνους.

Αν υπάρχει χρόνος, μπορεί να γίνει μια εκτεταμένη συζήτηση στην τάξη σχετικά με τις διαφορές και τις ομοιότητες των δύο γιορτών.

Θέση της γυναίκας

Το πρώτο πράγμα που παρατηρεί κανείς είναι ότι όλες οι γυναίκες φοράνε τσαντόρ (τα οποία συνήθως είναι μαύρα). Μετά την επανάσταση του 1979, βάση του νόμου

όλες οι γυναίκες, ακόμα και οι τουρίστριες, είναι υποχρεωμένες να φοράνε τσαντόρ ή να καλύπτουν με μακριά παλτό όλο το σώμα τους και με μαντίλι τα μαλλιά τους. Παρότι το 1960 αυτός ο νόμος δεν υπήρχε και οι γυναίκες στις πόλεις μπορούσαν να κυκλοφορούν ακάλυπτες, σε πολλά μουσουλμανικά χωριά φορούσαν τσαντορ ως ένδειξη σεβασμού προς τον θεό.

Στην ταινία οι δύο βασικοί γυναικείοι ρόλοι είναι της μητέρας και της μεγάλης αδερφής του Ισμαήλ, Ζεϊνάμπ. Η μητέρα του Ισμαήλ είναι μια περήφανη και δυναμική γυναίκα που αγωνίζεται με όλη της τη δύναμη να μεγαλώσει τα παιδιά της σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία

Μέσα από την ζωή της Ζεϊνάμπ, μπορούμε να δούμε πώς μεγάλωναν οι γυναίκες στο Ιράν. Η Ζεϊνάμπ δεν πηγαίνει σχολείο όπως ο αδερφός της (στις μέρες μας τα σχολεία στο Ιράν χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων), μένει στο σπίτι και περνάει το χρόνο της κεντώντας, κάνοντας δουλειές του σπιτιού και προσέχοντας την μικρότερη της αδερφή. Η διάφορα μεταξύ της ζωής του Ισμαήλ που αλωνίζει ελεύθερος όλο το χωριό και της Ζεϊνάμπ που τις περισσότερες ώρες τις περνάει μέσα στο σπίτι, είναι πολύ έντονη.

* Άραγε αυτός ο τρόπος ζωής των γυναικών είναι τόσο μακρινός από την Ελλάδα;

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να δουλέψει θέματα που αφορούν την ζωή των γυναικών στα Ελληνικά χωριά του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα. Έχετε ποτέ δει γυναίκες στην Ελλάδα να καλύπτουν τα μαλλιά τους; αν ναι γιατί νομίζετε ότι το κάνουν αυτό⁵; Υπάρχουν ελληνικές παραδοσιακές στολές που να μοιάζουν με το Ιρανικό τσαντόρ⁶;

Το πώς θα δουλευτεί αυτό το κομμάτι εξαρτάται από την ηλικία των παιδιών και το χρόνο που μπορεί να διαθέσει ο εκπαιδευτικός. Ένας τρόπος είναι να γίνει συζήτηση μέσα στην τάξη. Ένας άλλος τρόπος είναι να χωριστούν τα παιδιά σε ομάδες και να ψάξουν να βρουν ηλικιωμένους ανθρώπους που θα μπορούσαν να τους δώσουν απαντήσεις και να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνας τους στην τάξη. Μεγαλύτερης

Ίδεες και δοκιμές μέσα από την τάξη

ηλικίας παιδιά θα μπορούσαν να ψάξουν σε βιβλία και εγκυκλοπαίδειες.

Αφού μαζευτεί το απαραίτητο υλικό θα μπορούσε να γίνει συζήτηση για τις διαφορές και τις ομοιότητες των δύο πολιτισμών. (αν υπάρχουν παιδιά μεταναστών ή προσφύγων στην τάξη θα μπορούσαν να εμπλουτίσουν τη συζήτηση με πληροφορίες από την δική τους κουλτούρα).

Καθημερινή Ζωή

Όπως είναι φυσικό, μέσα από την ταινία μπορούμε να μαζέψουμε πολλά στοιχεία για την ζωή των ανθρώπων στην επαρχία του Ιράν το 1960.

Όσον αφορά τις διατροφικές συνήθειες των ανθρώπων βλέπουμε ότι:

- Το Ιρανικό ψωμί είναι πολύ λεπτό και στρογγυλό - Ο φούρναρης δίνει ψωμί στην μπτέρα του Ισμαήλ.
- Οι άνθρωποι τρώνε στο πάτωμα - Σε μια σκηνή ο Ισμαήλ και οι αδερφές του να τρώνε σταυροπόδι στο πάτωμα γύρω από ένα πλαστικό τραπεζομάντιλο. Αυτή η συμπεριφορά δεν είναι απλά μια παιδική συνήθεια, οι Ιρανοί, και πολλοί άλλοι λαοί της Ανατολής, όταν έρθει η ώρα του φαγητού στρώνουν στο πάτωμα ένα μεγάλο κομμάτι πλαστικό, που ονομάζεται σοφράς. Όλοι κάθονται σταυροπόδι γύρω από τον σοφρά και απάνω του τοποθετούν τα φαγητά.
- Πολύ συχνή στο Ιράν είναι η προσφορά τσαγιού ως ένδειξη φιλοξενίας. Το τσάι συνήθως προσφέρεται σε μικρά γυάλινα ποτηράκια για να φαίνεται το χρώμα του, που υποδηλώνει την ποιότητα του. (Ίσως μπορούμε να πούμε ότι το τσάι στο Ιράν είναι κάτι αντίστοιχο του καφέ στην Ελλάδα.) - Ο δάσκαλος προσφέρει τσάι στον γονιό που φέρνει ρούχα. Ο θεϊός του Ισμαήλ του δίνει τσάι. Ο αγοραστής του γαϊδάρου προσφέρει τσάι στον τοκογλύφο.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα πληροφορία που παίρνουμε από την ταινία, αφορά τον ύπνο:

- Στο Ιράν, μέχρι και σήμερα τα κρεβάτια δεν είναι πολύ διαδεδομένα, οι άνθρωποι προτιμούν να κοιμούνται στο πάτωμα πάνω σε λεπτά στρώματα. Για την ακρίβεια πολύ Ιρανοί θεωρούν το πάτωμα πιο αναπαυτικό από το

κρεβάτι. - Η οικογένεια του Ισμαήλ κοιμάται στο πάτωμα.

Τέλος παίρνουμε μια ιδέα για το πως ανταπεξέρχονταν οικονομικά οι οικογένειες που ζούσαν στην επαρχία του Ιράν την δεκαετία του 60.

- Οι περισσότεροι άνδρες δούλευαν σαν οικονομικοί μετανάστες στο Κουβέιτ και έστελναν λεφτά στις οικογένειες τους.
- Οι γυναίκες μάζευαν κρυφά πετρέλαιο για να το πουλήσουν στα μαγαζιά
- Τα παιδιά, κυρίως τα αγόρια, έκαναν διάφορες δουλειές προκειμένου να βγάλουν ένα χαρτζιλίκι για να βοηθήσουν οικονομικά την οικογένεια τους και να καταφέρουν να αγοράσουν τα εισιτήρια για να δούνε μια ταινία στον κινηματογράφο.

* Ο εκπαιδευτικός μπορεί:

1. Να εξηγήσει στα παιδιά τι είναι ο σοφράς στο Ιράν και να τους ζητήσει να βρουν τη σημασία αυτή της λέξης στα ελληνικά⁷; Μετά θα μπορούσε να γίνει συζήτηση στην τάξη για το πώς μπορεί να προέκυψε αυτή η ομόσημη λέξη (μια λογική εξήγηση θα ήταν η πολύχρονη κατοχή των Ελλήνων αλλά και των Περσών από την οθωμανική αυτοκρατορία)

2. Να ζητήσει από τα παιδιά να ψάξουν στο σουπερμάρκετ να βρουν ψωμί σαν το Ιρανικό. (αν μπορέσουν να βρουν και άλλα Ιρανικά προϊόντα ακόμα καλύτερα.)

3. Να ρωτήσει τα παιδιά αν έχουν ακούσει για κανέναν συγγενή τους που έφυγε από την Ελλάδα και πήγε σαν οικονομικός μετανάστης σε κάποια άλλη χώρα (όπως ο πατέρας του Ισμαήλ). Αν τα παιδιά δεν μπορούν να απαντήσουν στην ερώτηση αμέσως τότε θα ήταν καλό να τους δοθεί μια ή δυο μέρες καιρός για να ρωτήσουν τους γονείς και τους παππούδες τους.

Στη συνέχεια μπορεί να συζητηθούν στην τάξη πιθανοί λόγοι που αναγκάζουν κάποιους ανθρώπους να αφήσουν την οικογένεια και την πατρίδα τους και να ζήσουν σε μια άλλη χώρα σαν μετανάστες.

Σημείωση: Έλληνες ταξιδιώτες αναφέρουν ότι οι άνθρωποι και η ζωή στο Ιράν σήμερα, θυμίζει την Ελλάδα πριν 50 με 60 χρόνια. Αυτή την πληροφορία είναι καλό να την έχει ο εκπαιδευτικός υπ' όψη όταν δουλεύει τους δύο πολιτισμούς μέσα στην τάξη.

Αμέσως μετά την προβολή της ταινίας

«Τα παιδιά του πετρελαίου» είναι μια ταινία που φορτίζει συναισθηματικά και οι αντιδράσεις των παιδιών μετά την προβολή ποικίλουν. Αυτά τα συναισθήματα μπορούν να γίνουν πλούσιο υλικό για δουλειά μέσα στην τάξη.

Αμέσως μετά την προβολή της ταινίας είναι καλό να γίνει κάποια δουλειά στην τάξη βάση αυτών των συναισθημάτων. Σε παιδιά μικρής ηλικίας θα μπορούσε

Ίδέες και δοκιμές μέσα από την τάξη

να ζητηθεί να ζωγραφίσουν την σκηνή που τους έκανα περισσότερο εντύπωση για να μπορέσουν να εκφραστούν ελευθερία και μετά να γίνουν συζητήσεις πάνω στις ζωγραφιές. Παιδιά μεγαλύτερων τάξεων μπορούν να ξεκινήσουν αμέσως την συζήτηση ή να τους ζητηθεί να γράψουν πώς αισθάνονται.

Με αυτόν τον τρόπο θα βγουν διάφορα κοινωνικά θέματα στην επιφάνεια που θα μπορούσαν να γίνουν η αφορμή για πολύ πλούσιες συζητήσεις, όπως:

- πώς είναι δυνατόν αν ζουν μέσα στο πετρέλαιο και παρόλα αυτά να είναι φτωχοί

- πώς γίνεται παιδιά να αναλαμβάνουν όλο το βάρος της οικογένειας και να είναι πρόθυμα να βάλουν σε κίνδυνο και την ίδια τους την ζωή για την οικογένεια τους

- πώς οι μεγάλοι δημιουργούν τον ρατσισμό (σκηνή με λευκό παιδί) ενώ πολλές φορές σε επίπεδο παιδιών δεν υπάρχει τέτοιο θέμα

- πώς ακόμα και οι σωλήνες πετρελαίου μπορεί να γίνουν ένα παιχνίδι για τα παιδιά

Αυτές ακριβώς οι συζητήσεις είναι και ο πλούτος αυτής της ταινίας η οποία μπορεί να είναι μια συναισθηματικά βαριά ταινία αλλά δίνει την δυνατότητα στο παιδί να «νιώσει» και να κατανοήσει κάποια κοινωνικά θέματα όχι μόνο σε νοητικό επίπεδο αλλά και σε συναισθηματικό.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα (Θέμα: Ιράν)
2. Αυτές τις πληροφορίες μπορούν τα παιδιά να τις βρουν στην Πάπυρο Λαρούς Μπριτάνικα (Θέμα: Ισλαμισμός)
3. Γεωργίου Λ. Περσία: πορεία σε φως και σκιά
4. http://www.focus-on-asia.com/e/report/2001/OIL_CHILDREN-E.html
5. Ο κεφαλόδεσμος που φορούσαν οι γυναίκες στην Ελλάδα, πέρα από μία ένδειξη θρησκευτικής ευσεβείας, ήταν ένα μέσο ανάγνωσης της κοινωνικής οικονομικής και οικογενειακής κατάστασης τις κάθε γυναίκας - Κ. Κορρέ «Νεοελληνικός Κεφαλόδεσμος». Στις μέρες μας βλέπουμε τα απομεινάρια αυτής της παράδοσης στα μαντίλια που φοράνε κάποιες ηλικιωμένες γυναίκες στην Ελληνική επαρχία.
6. Υπάρχουν αρκετές ελληνικές φορεσιές που προσεγγίζουν το Ιρανικό τσαντόρ. Μια από αυτές είναι η «Ελληνίδα με Πέπλο», όπως την ονομάζει ο Stackelberg (1980, Ενδυμασία των Ελληνίδων την περίοδο του 1821). Σε αυτή την φορεσιά, ένα μακρύ ύφασμα ονομαζόμενο «φερειτζές» καλύπτει ολόκληρο το σώμα και ένα άσπρο ύφασμα - «η καλύπτρα» - καλύπτει το κεφάλι.
7. Στο λεξικό της Ελληνικής γλώσσας (Τεγόπουλος και Φυτράκης, 1988) η ετυμολογία του σοφρά είναι: μικρό στρογγυλό τραπεζάκι του παλιού καιρού.

Βιβλιογραφία

Βιβλία:

- Stackelberg, M. B (1980) Ενδυμασίες των Ελλήνων την Περίοδο του 1821. Αθήνα: Βιβλιοφιλία
- Βρανόπουλος, Ε. (1994) Οδοιπορικό στο Ιράν. Αθήνα: Έκδοση Κέντρου Έρευνας και Μελέτης Ελληνισμού
- Γεωργίου Λ. (2001) Περσία: πορεία σε φως και σκιά. Αθήνα: Εκδόσεις Πατακν
- Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, Τόμος 30, (1996). Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος
- Εκπαιδευτική Εγκυκλοπαίδεια: Οι Θρησκείες (1999). Εκδοτική Αθηνών: Τα Νέα
- Ευαγγέλου, Ο. & Κάντζου, Ν. (2005) Εκπαιδευτική Προσέγγιση Της Θρησκευτικής Διαφορετικότητας. Στο περιοδικό «Ανοιχτό Σχολείο» τεύχος 95.
- Η μεγάλη Ιστορία του 20ου Αιώνα: Από τη Συνύπαρξη στην Ύφεση. Τόμος 7, σελ. 91-100(2002) Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Κορρέ, Κ (1977-1978) Νεοελληνικός Κεφαλόδεσμος. Αθήνα: Νέα Εστία
- Μπισακας, Κ. & Παπαδογιαννη Ο. (2003) Στους δρόμους της Ασίας. Αθήνα:Tsallis
- Ταβερνιέ, Ι. Β. (1992) Έξι ταξίδια στην Τουρκία και την Περσία Β' τόμος Αθήνα: Στοχαστές

Ιστοσελίδες:

- http://www.traveltips.gr/Iran/Iran_main.htm (ελληνικά)
- <http://exandas.ert.gr/homeini/iran.htm> (ελληνικά)
- <http://www.pbs.org/empires/islam/> (αγγλικά)
- <http://wri.leaderu.com/wri-table2/table2.html> (αγγλικά)
- http://www.focus-on-asia.com/e/report/2001/OIL_CHILDREN-E.html (αγγλικά)
- <http://www.iranvision.com> (αγγλικά)
- <http://www.iranhouseindia.com> (αγγλικά)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλούνται οι συνδρομητές μας να καλύπτουν εγκαίρως τις οικονομικές τους υποχρεώσεις προς το περιοδικό. Η έκδοση του περιοδικού «Ανοιχτό Σχολείο» βασίζεται αποκλειστικά στους συνδρομητές του.